

A civil szervezetek szerepe a zöldfelületek védelmében és fejlesztésében

Schnier Mária
Levegő Munkacsoport

Összefoglaló

A Levegő Munkacsoportnak 1988-ben történt megalakulása óta egyik kiemelt feladata a zöldterületek és zöldfelületek védelme. E tevékenység megnyilvánulási formái a következők:

- településrendezési tervek és övezetátsorolási hatástanulmányok véleményezése során az ideális zöldfelületi arány biztosítására való törekvés, részvétel az építési törvény szerinti véleményezési eljárásokban;
- a zöldterületek, zöldfelületek sorsát befolyásoló jogszabályok felülvizsgálata, jogszabálytervezetek véleményezési eljárásában való részvétel;
- szakmai konferenciák rendezése a zöldfelületek, zöldterületek védelmének időszerű feladatairól;
- népszerűsítő kiadványok, oktatási anyagok készítése a zöldfelületek hasznosságának és több szempontú szerepének tudatosítására;
- szakmai kapcsolat a kertészeti vállalatokkal, elsősorban a Főkert Zrt. szakembereivel, tanácsok és tájékoztatás kérése;
- részvétel a Fővárosi Közgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának ülésein és kapcsolattartás a Főpolgármesteri Hivatal Környezetvédelmi Ügyosztályával;
- esetenként részvétel demonstratív célú faültetéseken;
- zöldterület vagy zöldfelület megszüntetésének veszélye esetén fellépés az érintett lakosság és más környezetvédő szervezetek bevonásával;
- a lakosság segítése kedvezményes növényanyaghoz jutásban a lakókörnyezete szépítése céljából.

Bevezetés

Az alábbiakban a Levegő Munkacsoport példáján mutatjuk be, mit tud tenni egy környezetvédő civil szervezet a fővárosi zöldfelületek védelme és fejlesztése érdekében.

Előjáróban hangsúlyoznunk kell, hogy a Levegő Munkacsoport, mint környezetvédő társadalmi szervezet folyamatosan és határozottan fellép a zöldterületek védelmében, a lombtömeg megóvása érdekében a főváros és környéke területén. Úgy véljük, hogy a legtöbb esetben a tervezett fejlesztések nem indokolhatják a növényzet megsemmisítését. Éppen elég rozsdasáv, illetve leburkolt terület található a főváros területén, ahová el lehet helyezni új létesítményeket. Ha pedig esetenként valóban elkerülhetetlen a növényzet károsítása (például egy új felszíni tömegközlekedési vonal kialakítása esetén), akkor is törekedni kell arra, hogy a nagyobb fákat megóvjuk, illetve a lehető legkevesebb zöldterület kerüljön beépítésre, leburkolásra. A mégis elpusztított növényzetet pedig másutt kell pótolni – lehetőleg minél közelebb ahhoz a területhez, ahol csökkentették a zöldfelületet.

Példaként az észak-európai országok számos példája áll előttünk. Helsinkiben annak idején a parlament építési tervét változtatták meg egy idős fa megmentése érdekében.

Stockholmban Királyi Könyvtárnál két szilvafa tervezett kivágása miatt a lakosság megghiúsította egy metróállomás létesítését 1972-ben. Norvégiában az 1994-ben rendezett lillehammeri téli olimpián egyetlen fa védelmében még a bob-pályát is megváltoztatták. Pedig a skandináv országokban az erdősültség 60–70 százalékos szemben a magyarországi 20 százalékkal.

A túlzott beépítések korlátozásáért

A Levegő Munkacsoportnak – bejelentkezése alapján – alkalma van részt venni a Fővárosi Főépítési Irodához beérkezett valamennyi övezeti átsorolási hatástanulmány véleményezési eljárásában.

Az *V. kerületi mélygarázstervek* között szerepelt a Honvéd térre tervezett létesítmény. A felülről történő kivágással épülő mélyparkoló megvalósulása esetén a tér fái elpusztultak volna. A teret közkert övezetből fásított köztér övezetbe akarta soroltatni a kerületi önkormányzat. A Fővárosi Önkormányzattal egyetértésben sikerült ezt a szándékot megghiúsítani. A szintén V. kerületi Olimpiai park övezeti átsorolási kérelmével szemben már nem jártunk ilyen sikerrel, mivel a Fővárosi Önkormányzat nem akarta ezt megtiltani a kerületi önkormányzatnak. Tovább dolgozunk azért, hogy a megvalósításra itt se kerüljön sor, mert az hatalmas lombvesztéssel és a híresen gyönyörű, hatalmas fák pusztulásával járna.

A *Szabadság téri mélygarázssal* kapcsolatos fellépésünket szakmailag Dr. Radó Dezső irányította. Vele együtt, az ő tekintélyének köszönhetően nézhettük meg a tervrajzokat az V. kerületi Önkormányzatnál. Radó Dezső a fák megvédésének érdekében szakmai javaslatot is átadott a polgármesternek, akivel szintén tárgyaltunk. Azonban, mint tudjuk, sem Radó Dezső, sem Szendrői József szakmai javaslatainak nem lett foganatja, mivel a kivitelezők szokás szerint a munkagödört a tervek ellenére jóval túlkanalazták, a fatörzsektől nem a tervrajzok szerinti 5 méter, hanem 1–1,5 méter távolságra mélyítették. Az elvágott gyökerek kezelését pedig a kivitelező éppen a javaslattal ellenkező módon oldotta meg. (az áteresztőképességét megszüntető teljes szigeteléssel). Erről a műveletről még fényképeket is küldött nekünk...

Együtt érveltünk a Fővárosi Főépítési Iroda munkatársaival a *XII. kerület egész területére készített szabályozási terv véleményezési eljárását követő keretövezet módosítási tanulmányok* egyeztető tárgyalásakor. Szinte ezer négyzetméterenként kellett megküzdeni az erdőterületek és zöldfelületek építési övezetbe sorolási szándékai ellen. „Lopakodó lakófunkcióval fogy az erdő...” – ezt a megállapítást várostervező szakemberek tették olyan tapasztalatok alapján, hogy a kerületek sajnos utólag szentesítenek engedély nélküli beépítéseket, és szemet hunynak a túlépítések felett. Amikor a kerület egészére készült új szabályozási tervet véleményeztük, szorgalmaztuk, hogy szigorú szankcionálással szüntessék meg ezt a folyamatot. A *Gesztenyés kert* zöldfelületét csökkentő intézményi övezet további térhódítása ellen is egyetértésben szálltunk síkra egy kerületi tanácskozáson a Fővárosi Önkormányzat képviselőjével.

Részt veszünk a Fővárosi Építési Keretszabályzat véleményezési eljárásában. 2006. december 4-én benyújtott első véleményezésünkben kértük, hogy töröljék a kerületek mezőgazdasági területeinek fejlesztési területként való ábrázolását. Kifejtettük azt a véleményünket, hogy olyan rohamosan fogytak Budapest zöldfelületei, erdőterületei, mezőgazdasági zöldfelületei, hogy a megmaradt mezőgazdasági területeket most már zöldterületi fejlesztés céljára kellene tartalékolni, a *főváros zöldgyűrűjének* legalább töredékes részeként.

A *Kispesti kertvárostól délre eső zöldfelületek* egy része korábban a Főkert Rt. területe volt. A mellette fekvő terület egy részét elfoglaló buszgarázs és a különböző, gazdasági célú, nagylombú fák között elhelyezkedő épületek kivételével a területen több mint 20 hektárnyi,

nagyrészt összefüggő erdő van. Igen nagy beruházói nyomás éri a XIX. kerületet ezek intenzív lakóterületi beépítésének céljával. A környék lakosságával összefogva sikerült megghiúsítani ezt a szabályozási tervet, és tevékenységünk eredményeképpen egyenlőre lekerültek a napirendről a beruházói szándékok.

Ennek a tervnek a megghiúsítása része annak a törekvésünknek, hogy a kelet-pesti térség még meglévő, beépítetlen, biológiai aktív területeit megóvjuk a beépítési tervektől, ami különösen fontos a térségben létesült logisztikai és bevásárlóközpontok által gerjesztett forgalom miatt.

A *kispesti Kúttói erdőt* igyekszünk megóvni azzal, hogy fellépünk a Kőbánya-Kispest metróvégállomás térségébe tervezett óriás-bevásárlóközpont területének jelentős csökkentéséért.

A *XV. kerületi észak-pesti kórház parkjának* megőrzés érdekében szakértői véleményünkkel azt képviseltük, hogy az egészségügyi létesítmények elhelyezésére szolgáló övezeti besorolást ne változtassák át olyan övezetre, ahol lakó- és egyéb funkciókkal fokozott beépítés történhet.

A *Rákospatak menti zöldfelületek* megmaradása illetve újraélesztése érdekében véleményezzük a XIII. kerületi és XIV. kerületi településrendezési terveket.

A *Dagály strand zöldfelületének* legértékesebb, déli részét sikerült megmentenünk a területét felszabdalo új hídfelhajtónak a tervekből való töröltetésével a szabályozási terv véleményezési eljárása során.

Felléptünk a Szent István Egyetem Budai Arborétuma védelmében: a kerületi szabályozási terv véleményezési eljárása során ragaszkodtunk ahhoz, hogy az épületek tervezett bővítése ne veszélyeztesse az arborétum fáit. A Budapesti Városépítési Keretszabályozás módosításának véleményezésekor felhívtuk a figyelmet arra, hogy az arborétum helyi védettségét abban is rögzíteni kell.

A szélcsatornák megvédéséért

Több formában küzdünk a főváros levegőjét frissítő **szélcsatornák működésének megmaradásáért**. A budai oldali szélcsatornák a völgyekben és környékükön alakultak ki, és természetesen az utak is itt létesültek. Mint tudjuk, a beépítések és forgalmas utak a felszálló légáramlással csökkentik a szélcsatorna hatékonyságát.

Jogi úton és egyéb módon is felléptünk *az új 10-es útnak az Aranyhegyi patak völgyében* történő megépítése ellen. A települések szabályozási terveinek véleményezési eljárásába való bekapcsolódásunkkal is igyekeztünk befolyásolni a Pilisi térség és környéke településeinek (Budakalász, Budakeszi, Piliscsaba, Üröm stb.) lakóparkosítását, a hivatásforgalmi ingázást a kezelhetetlenségig növelő kiköltözést, ami a zöldfelületek, erdők, mezőgazdasági területek pusztításán kívül a 10-es út forgalmát is elviselhetetlen mértékben növelné.

A *II. kerület szabályozási terveinek* véleményezési eljárásába is bekapcsolódtunk (különösen a Húvösvölgyi út térségében), ellenezve az erdőterületek, szántók rovására történő beépítéseket.

A *Budaörsi utat, az M1-es autópályát és környékét* szintén szélcsatornaként jelöli Budapest Településszerkezeti Terve. Budaörs városa részéről itt már visszafordíthatatlan bűnök történtek. A Levegő Munkacsoport folyamatosan kifejtette ellenérveit az M1-es autópálya környéke valamennyi bevásárlóközpontjának megépítése ellen a környezeti hatásvizsgálati eljárásokban. (1991-ben mi rendeztük az első hazai konferenciát a bevásárlóközpontok környezeti hatásairól. A rendezvényen neves külföldi szakemberek is részt vettek, akik előre jeleztek minden káros hatást, amit később a saját bőrünkön voltunk kénytelenek meg tapasztalni.) Leírtuk ellenvéleményünket a XI. kerületi ún. nyugati kapu mezőgazdasági területeinek építési övezetbe való sorolásáról Ennek a szintén erősen sérült

szélcatornának a folytatása a Hamzsabégi úti park, amely közlekedési övezetbe van sorolva, és amely út megépítése előkelő helyet kapott a Fővárosi Önkormányzat közlekedésfejlesztési tervében. Ez utóbbiról minden véleményezésünk alkalmával kifejtjük, hogy nem csak az 5 hektárnyi gyönyörű, fás zöldfelületet lenne végzetes hiba kiirtani, hanem közlekedésszervezési szempontból is téves elképzelés a Lágymányosi híd forgalmát a belső Budaörsi úttal összekötni.

Fontos átszellőző szélcatorna a *Duna, zöld szigeteivel*. Legjelentősebb vízbázisunknak, a Szentendrei-sziget déli részének erdőit próbáltuk megmenteni – sikertelenül – az M0-ás északi hídjától és annak következményeitől. Folytatjuk tevékenységünket annak érdekében, hogy a területet megóvjuk a további beépítéstől és a gépjármű-forgalom növekedésétől.

Az *Óbudai sziget déli része* zöldfelületének (beleértve a galériaerdőt is) megmentéséért léptünk fel a gigantomán beruházói tervekkel szemben. Fellépésünknek is része volt abban, hogy számottevően (bár korántsem az általunk szükségesnek tartott mértékben) sikerült mérsékelni a tervezett beépítés mértékét.

A *Margitszigetre* vonatkozó esetleges szabályozás véleményezési eljárásába bejelentkeztünk a XIII. kerületi Önkormányzatnál és a Fővárosi Önkormányzatnál.

A *Gellérthegyi síkló* tervével kapcsolatos hatásvizsgálati eljárás keretén belül ragaszkodtunk a nyomvonallal és az esetleges építkezéssel érintett fák pontos, egyedi felméréséhez és dokumentálásához.

A lakóterületi fák védelme

Fontosnak tartjuk a régi lakótelepek magas fákat tartalmazó zöldfelületeinek védelmét.

A parkolás mindenütt konfliktusokat okoz, de igen helytelennek és felelőtlennek tartjuk ennek a problémának a zöldterületek, zöldfelületek terhére való látszatz megoldását. (Látszatz megoldás, mert a zöldterületek elfoglalásával jelentősen romlik a lakókörnyezet minősége. Látszatz megoldás itt a mélygarázs is, mert a jelenleg a felszínen ingyen parkoló helyi lakosság nem fog fizetni a mélygarázsban létesített parkolóhelyért.)

Egyik legjelentősebb sikerünk, hogy a második önkormányzati ciklusban még szakbizottsági határozati szinten sikerült visszavonatnunk a *Lágymányosi Kislakótelep* belső parkjai alá (illetve helyére) elgondolt mélygarázsokról szóló településrendezési tervet. A lakosság korrekt tájékoztatását és a teljes körű közvéleménykutatást, igényfelméréssel, aláírásgyűjtést, a Levegő Munkacsoport végezte el. A bizottság szakértő és politikus tagjait egyaránt meggyőzte az eredmény.

Azóta több olyan, régi lakótelepre vonatkozó szabályozási tervet volt alkalmunk véleményezni, ahol a zöldfelületek rovására szerepeltettek terepszint alatti parkolóhelyeket a tervekben (Órmezői lakótelepen a Költők parkja – ahol sikerült törölnünk a terv e részletét –, Kelenföldi lakótelep, Gazdagréti lakótelep).

A tervezőknek ilyenkor nehéz dolguk van, hiszen egy olyan szabályozást kell ráerőltetniük lakónegyedekre, amelyek a gépjárművek elhelyezésének új szabályozása előtt épültek. Ugyanakkor a zöldfelületek arányára vonatkozó szabályozás, amely szerint ezek a negyedek létesültek, ma is érvényben van. Véleményezésünkben mindig kitérünk arra, hogy a mélygarázsokra vonatkozó elképzelésről lakossági fórumot kell tartani.

A lakosság zöldterületekkel kapcsolatos érzelmeiben tapasztalataink szerint mindig megbízhatunk. Mint ahogy a Levegő Munkacsoport szakértői testületének egykori elnöke, Dr. Radó Dezső is hangoztatta, az otthon tartozéka az előtte lévő faág, a fák látványa. Erről az emberek általában nem akarnak lemondani. Nem igaz az az érvelés, amit egy autómentes napon a XV. kerületi Művelődési Házban megtartott fórumon egy kerületi elöljáró mondott, miszerint az idősök ragaszkodnak inkább a fákhöz, a fiatalok a parkolóhelyhez. Az irodánkba betelefonálók és személyesen belátogatók között számos olyan fiatal, harminc év körüli,

műszaki beállítottságú ember volt, aki fogadkozott, hogy inkább felmászik az ablaka előtt lévő, veszélybe került fára, de nem engedi kivágni. A lakók által kezdeményezett parázs veszekedésekről panaszkodtak a Bartók Béla út felújításának kivitelezői, amikor a tervek hibája miatt kellett kivágni az egyik platánfát.

Áldozatkész és elszánt lakossági kezdeményezést támogattunk 1999-ben, amikor a XV. kerületi, Géza fejedelem tér lakói pert indítottak egy gazdasági társaság ellen, amely szabálytalanul benzinkutat üzemeltetett a zöldterületen. A helyi lakosok megnyerték a pert. Ebben az ügyben a benzinkút üzemeltetője sajtópert indított a Levegő Munkacsoport havilapjával, a Lélegzettel szemben, amit szintén elveszített. A bíróság kötelezte a benzinkút üzemeltetőjét a park eredeti állapotának helyreállítására. A Levegő Munkacsoport jelentős segítségével hálás helyi lakosság azóta is lelkesen közreműködik a park gondozásában.

A 4-es metró terveivel kapcsolatban két tér fáinak megmentéséért küzdött a Levegő Munkacsoport. Radó Dezső megbízás alapján felmérte a Köztársaság téri állomás terve által veszélyeztetett fákat. A felmérés eredményeit felhasználtuk a hatástanulmány véleményezésekor, javaslatot téve a felvonulási terület szűkítésére és a bányászati módszerrel való kialakításra. A Rákóczi tér fáit könyörtelenül ki akarták vágatni a metró tervezői. Azonban a kerületi önkormányzattal és az akkori főépítészével összefogva elértük, hogy a DBR Metró Projekt Igazgatóság tervet készített a bányászati módszerrel való kialakításra. Így megmaradhatnak a tér értékes idős fái, amelyeknek szépségét és Józsefváros körengetéjében betöltött jelentőségét éppen a 4-es metró egyik propagandafüzetének színes fényképe dokumentálja.

A Fehérvári út sarkán lévő idős platán eredeti szépségét már csak a DBR Metró programfüzetében láthatjuk. Az aluljáró építése miatt ugyanis kegyetlenül meg kellett nyesni, bár a kiviteli tervek még védő pufferzónát is tartalmaztak a gyökérzete körül. A kivitelezők azonban önkényeskedtek, ezen kívül nem lett betervezve az elterelő forgalom, amit a fa törzse körül kanyarítottak. A Levegő Munkacsoport kérésére a kerületi önkormányzat ekkor konzíliumot szervezett a fa megmentésére. A kertészeti előadóval együtt több mint tízen álltuk körül a fát, a sajnálkozó DBR Metró Projekt Igazgatóság, a bűnbánó elkövető, a Strabag és a Fővárosi Önkormányzat képviselői, és megmentőként a Főkert Rt. szakemberei.

Azóta is nagy tisztelői vagyunk a Főkert idős fákat gondozó szakértelmének. Példát mutatnak arra, hogyan kell szeretettel és hozzáértéssel meggyógyítani egy fa sérüléseit, szakszerű visszametszéssel sikeresen megifjítani. Ezúton köszönjük is a kérésünkre megküldött programot, melynek segítségével a hozzánk kétségbeesetten forduló lakosoknak megnyugtató választ tudunk adni. Feltétlenül fontosnak tartjuk, hogy az ilyen munkálatokat megelőzően az önkormányzatok valamennyi szomszédos házra tájékoztatót helyezzenek ki, melyben leírják a kertészeti szakmunka vizsgálatokkal bizonyított szükségességét, és megjelölik az érintett fákat.

Az új lakónegyedek zöldfelületéért

Fontos része munkánknak az új tervezésű lakónegyedek optimális zöldfelülete előírásának biztosítása.

A szakhatósági véleményezési eljárások során korábban néha szakmai vita alakult ki közöttünk és a lehetséges legnagyobb beépítést megvalósítani szándékozó beruházók miatt kényszerhelyzetbe került tervezők között a zöldfelületek fogalmáról. Különösen a XIII. kerületben tapasztalunk olyan lakóterületi terveket, amelyek a telken elhelyezni kívánt nagy lakásszám miatt az egész telek alá mélygarázst gondolnak el.

Örömmel tapasztaljuk azonban, hogy tervezői körökben is kialakult az igény arra, hogy a tervben kötelezően kijelöljenek egy bizonyos terület nagyságú valódi zöldfelületet, vagyis olyat, ahol az eredeti altalajjal való közvetlen kapcsolatnak köszönhetően magasra növő fák

telepíthetők. Sajnos azonban ezek az aláépítetlen zöldfelületi kötelezések, amelyet a tervezők a beruházókkal szemben ki tudnak harcolni, a telkek igen kis arányát foglalják el.

Nyugtalanító jelenségként tapasztaljuk a beruházók körében a „vízáteresztő felületek” zöldfelületi beszámíthatóságának szándékát (műfű, gyeprácsos terület stb.). Remélhetőleg ezt az új divatot a szakembereknek a Budapesti Építési Keretszabályozás megalkotásának folyamatában sikerül helyretenniük, vagyis kiküszöbölni a zöldfelületi beszámíthatóságukat.

Jogszabályok véleményezése és egyéb egyeztetések

A zöldfelületek pusztítását, csökkentését jogszabályok segítségével is igyekszünk megelőzni, vagyis munkánk része a jogszabályok felülvizsgálata, módosításuk javaslata, a jogszabály-tervezetek véleményezési eljárásában való részvétel.

Az 1999. augusztus 21-én hatályba lépett 128/1999. számú kormányrendelet, mely módosította a fák védelméről szóló 21/1970-es rendeletet, jelentősen leszűkítette azoknak a fáknek a körét, melyeknek kivágásához bejelentés, illetve hatósági engedély szükséges. Míg korábban a 21/1970. számú kormányrendelet kiterjesztette az ilyen jellegű védelmet a községek, városok belterületén, valamint külterületén álló fákra, ide értve a zártkertekben álló fákat is, addig a 128/1999. számú kormányrendelet csupán a belterületi élőfagyűjtemény (arborétum), a belterület *közterületi* részein lévő, a belterületi és külterületi közparkok, valamint az üzemi fásítás fáira vonatkoztatja a sajnos már eleve gyenge fokú védettséget. Kiesnek tehát a fák védelméről szóló rendelet újabb változatának hatálya alól a magántelkeken álló fák.

Radó Dezső az új rendeletnek a korábbival szembeni egyéb hiányosságaira is rámutatott. Útmutatása alapján a Levegő Munkacsoporttal együtt dr. Párkányi Ildikó (Kertészeti Egyetem) és a Környezeti Management és Jog Egyesület (EMLA) is közreműködött a rendelet módosítására vonatkozó tervezet kidolgozásában.

Ezt a tervezetet eljuttattuk a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumhoz, amely – úgymond – illetékességből továbbította a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztériumnak, ahol hasonló okokból a Belügyminisztériumra hivatkoztak. Végül nem történt előrelépés, a fák védelméről szóló kormányrendelet korszerűsítésével egyik tárca sem akart foglalkozni.

A Levegő Munkacsoport nem nyugodott bele ebbe, az állampolgári jogok országgyűlési biztosához fordult, kérve, hogy az Alkotmánybíróságnál keressen jogorvoslatot, mivel a rendelet védelmét élvező fák körének ilyen leszűkítése a kondicionáló lombtömegek nagyarányú, büntetlen pusztításához vezet, ami az egészséges életfeltételek romlását vonja maga után. Az Alkotmánybíróság a kérelmet elutasította.

Az illetékes tárcák témával kapcsolatos húzódozását tapasztalva a Levegő Munkacsoport 2002. október 4-én konferenciát szervezett – szűkebb körben, a fővárosi önkormányzatok szakemberei számára. A konferenciát megelőzően levélben körkérdezt intéztünk az önkormányzatokhoz favédelmi rendeletük tartalmával kapcsolatban. Szinte valamennyi önkormányzat válaszolt, többen megküldték az erre vonatkozó szabályozások szövegét. Konferenciánk iránt olyan nagy volt a szakemberek érdeklődése, hogy később megismételtük, most már nagyobb teremben és szélesebb körben kiküldött meghívókkal.

A három említett minisztérium, a Főpolgármesteri Hivatal, az Állami Erdészeti Szolgálat és a Szent István Egyetem Kertművészeti Tanszéke, a Főkert, környezet- és természetvédő társadalmi szervezetek, környezetvédelemmel foglalkozó jogászok körében vitattuk meg a témát. A konferenciáink részletes emlékeztetőjét valamennyi meghívottnak elküldtük, függetlenül attól hogy részt vett-e a konferencián.

Ha a kormányrendeletet nem is sikerült megfelelően módosíttatnunk, ezek a konferenciáink hozzájárultak ahhoz, hogy most már több önkormányzat saját rendeletében rögzíti a magántelkeken álló fák védelmét is.

További hasonló témájú rendezvényeket is szerveztünk. 2003. február 21-én a Szent István Egyetem szakmai közreműködésével sajtótájékoztató tartottunk a Védegylettel együtt az idős fák védelméről, roncsolásmentes állapotvizsgálatokról.

2003. április 22-én, a Föld Napján „Ember és fa” címmel ünnepi konferenciát tartottunk, melyre ismét meghívtuk a fővárosi önkormányzatokat, a Főpolgármesteri Hivatalt és a környezetvédő szervezeteket. A konferencia védnökségét felkérésünkre dr. Radó Dezsőné vállalta.

A Főkert Rt.-vel együtt szerveztük meg „Lesz még Budára dér” címmel a téli síkosságmentesítés tapasztalatairól és városklimatológiai kérdésekről szóló, nagyszabású konferenciánkat 2004. március 22-én. A rendezvényen részt vett a Főkert vezetősége és a témával foglalkozó szakemberei, a Fővárosi Közterületfenntartó Rt. Környezetvédelmi Osztálya, a Fővárosi Közgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága, Városüzemeltetési Bizottsága, a Főpolgármesteri Hivatal Környezetvédelmi Ügyosztálya, Közlekedési Ügyosztálya és Közmű Ügyosztálya.

Meghívtuk az alternatív síkosságmentesítő anyagokat gyártó, illetve azzal kísérletező cégeket, és természetesen a kerületi önkormányzatokat, valamint néhány vidéki önkormányzatot is.

A vélemények és tapasztalatok itt csaptak össze először nyilvánosan. Konferenciánk hatására azóta is kiemelkedő idénytéma lett a növények, fák, a talaj védelme a téli időszakban.

Két olyan újabb jogszabálytervezet véleményezésében veszünk részt, amelyeknek igen jelentős zöldfelület-védelmi vonatkozása van.

Véleményeztük az önkormányzati és területfejlesztési miniszter és a környezetvédelmi és vízügyi miniszter együttes rendeletének tervezetét **a területek biológiai aktivitásértékének számításáról**. (A rendelet megalkotására az építési törvény 2006. május 1-jétől hatályos módosítása adott felhatalmazást, mely kimondja, hogy „újonnan beépítésre szánt területek kijelölésével egyidejűleg a település közigazgatási területének – a külön jogszabály alapján számított – biológiai aktivitás értéke az átminősítés előtti aktivitás értékhez képest nem csökkenhet”.) Véleményezésünket 2006. október 5-én küldtük el.

Ettől az új előírástól azt várjuk, hogy csökkenni fog a zöldfelületet tartalmazó övezeteknek az elmúlt évtizedekben elharapódzott átminősítése. A Levegő Munkacsoport szorgalmazta, hogy az egyeztetési eljárásban az országos hatókörű környezetvédelmi szervezetek is részt vehessenek.

Észrevételeink közül a legfontosabbak a következők voltak:

- A rendeletben meg kell határozni a kompenzáció módját.
- A mutatókat differenciálni kell konkrét alkalmakkor a szóban forgó terület valóságos növényi borítottsága szerint. Például a kertvárosias területek vonatkozásában egy budai hegyvidék ősfákkal zárt lombkoronát alkotó telkének sokkal nagyobb az értéke mint egy nyírott füves, tujákkal, burkolt felületekkel díszített új kertnek. (Természetesen az értékes fákkal borított telket időben fel kell mérni, nehogy úgy járjunk, mint a Budaörsi út és Rahó utca sarkán lévő telek esetében, amikor az intézményi övezetben lévő telek új tulajdonosa még a szabályozási tervre kiadott megbízás előtt letaroltatta az ősfás telket.)
- Felháborítónak tartottuk, hogy a bevásárlóközpontok és a nagy kiterjedésű kereskedelmi létesítmények területe 3-as értéket kapott, míg a szántóterületek csak 3,25-ös értéket („kilóg a lóláb” jelenség) A bevásárlóközpontok területére mi ezzel szemben 0,3-as értéket javasoltunk.

2006. december 4-én nyújtottuk be véleményezésünket **a Budapesti Építési Keretszabályozás tervezetével** kapcsolatban.

A zöldfelületekkel kapcsolatos módosítási javaslatunk közül kiemelnénk, hogy a különböző vastagságú talajrétegekben létesíthető zöldfelületek esetén a telekre vonatkoztatott kötelező legkisebb zöldfelületbe

- az 50 cm-nél kisebb vastagságú talajon létesített zöldfelület egyáltalán ne legyen beszámítható,
- a mostanában egyre divatosabb műfü zöldfelületként egyáltalán ne legyen beszámítható,
- az 50–100 cm vastagságú talajban létesített zöldfelület 25%-kal legyen beszámítható,
- a 100 cm-nél vastagabb talajban létesített zöldfelület 50%-kal legyen beszámítható.
- 100 %-os arányban csak a teljes értékű, az eredeti altalajjal közvetlen vertikális kapcsolatban álló zöldfelület legyen csak beszámítható,

Tüntetések

Olyan esetekben, amikor egy jelentősebb zöldterület vagy zöldfelület megszüntetésének veszélyéről szerzünk értesülést, és tárgyalásos úton nem sikerül érvényt szerezni a zöldterület védelmének, tevékenységünk egyik formája lehet a **tüntetés**. Ilyenkor nélkülözhetetlen a helyi lakossággal való összefogás (legtöbb esetben éppen tőlük értesülünk a fennálló veszélyről).

Így volt ez a 90-es évek elején, amikor hírt kaptunk arról, hogy egy japán cég bevásárlóközpontot akar építeni a *VIII. kerületi Köztársaság téren*. Ez még a nagy bevásárlóközpont-dömping előtt volt. A Levegő Munkacsoport és a lakosság által közösen szervezett tüntetéshez sok környezetvédő barátunk csatlakozott, köztük építészek, várostervezők. Más ismert személyiségek között Radó Dezső is felszólalt, aki már ekkor szakértői testületünk elnökeként és zöldfelületi szakértőjeként segítette munkánkat. Ez a tüntetés és az ezt követő lobbizásunk sikeres volt, a cég visszalépett szándékától.

Emlékezetes tüntetésünk volt az *Irinyi utcai park* megmentéséért a 2000. évi Föld Napja ünnepén. A nagyszámú lakossági részvétel mellett a Városi Biciklizés Barátainak csapata is eljött. Azért is szép emlék számunkra ez a sok szeretettel és kedves, költői dekorációval megrendezett ünnepség, mert itt fejtette ki Radó Dezső beszédében azt az azóta körünkben szállóigévé vált gondolatát, hogy lakásokat lehet építeni, berendezni, de igazi otthonná egy lakás akkor válik, ha fák, falombok veszik körül. Ez a park valójában nem volt hivatalosan zöldterület, építési telken jött létre, 30 évvel a tüntetés előtt a Fővárosi Kertészeti Vállalat telepítette kertészeti szakértőinek tervei szerint. A környéken lakók nagyon szerették ezt a parkot. Annak ellenére, hogy forgalmas út mellett volt, tavasztól ősziig sokan pihentek, napoztak itt. A tüntetést a lakosság körében szervezett aláírásgyűjtésünk előzte meg, és természetesen lobbizási tevékenységünk. Először a XI. kerületi Önkormányzathoz folyamodtunk, amely ezt a területet, mint építési telket eladta. A telek az első eladás után többször cserélt gazdát, és mi valamennyi tulajdonossal tárgyaltunk. Utolsó tulajdonosa, a Skanska cég olyan alakú irodaépület-együttest tervezetett, amely 2-3 nagy fát azért meghagyott az épületek között, miután a többi százat kivágta. Fellépésünk eredményeképpen befásította a mellette lévő közterületet, amely korábban villamos kitérőként működött.

A tüntetések akkor igazán eredményesek, ha több környezetvédő szervezet összefog, és a figyelemfelkeltő megmozdulásokon kívül egyéb törvényes eszközöket is igénybe vesz a veszélybe került zöldterület védelmében. A *VI. kerületi Jókai tér* alá tervezett mélygarázs ellen együtt tüntettünk a Védegylettel, mivel a mélygarázs egyéb hátrányos következményei mellett a tér fáinak kipusztításával is járt volna. A sikeres bírósági beadvány előkészítésében is együttműködtünk.

Ismét együtt tüntettünk a Védegylettel és az érintett lakossággal a *Nagymező utcai mélygarázs* terve ellen 2006. november 25-én. Ez a terv egyéb hátrányai mellett a fővárosi

védettséget élvező platánfasor vesztét is okozná. Lehet mondani, hogy ezek a fák nem tökéletesen egészségesek. De vajon melyikünk az ebben a gépjárműforgalom által súlyosan szennyezett városban? Ezek a Nagymező utca felett lomb-alagutat alkotó idős fák mégis feltétlenül megőrzendő szépséget nyújtanak városképi szempontból. Egyébként az építési engedélyben hivatkozott szakértői vélemények szerint is néhány kivétellel megtartandónak ítéltettek. Az építkezést azonban végzetesen megsínylenék. A csendben kiadott építési engedélyben igen sok szabálytalanságot tapasztaltunk, ezért ügyészségi felülvizsgálati kérelmet nyújtottunk be november 23-án. Ez az ügy még folyamatban van.

Kiadványaink

A zöldfelületek védelmével rendszeresen foglalkozunk a **Lélegzet** című folyóiratunkban, valamint a 2006-tól havonta megjelenő, **Lélegzetnyi** című hírlevelünkben. Számos egyéb kiadványunk közül még megemlíjtük az alábbiakat:

- **Radó Dezső: Bel- és külterületi fasorok EU-módszer szerinti értékelése** – A Levegő Munkacsoport keretében kidolgozott útmutatót a Főkert Rt. jelenleg is használja a fővárosi fasorok állapotának felmérésére.
- **Radó Dezső: A növényzet szerepe a környezetvédelemben** – A témát átfogóan tárgyaló ismeretterjesztő művet a Zöld Érdek Alapítvánnyal közösen adtuk ki.
- **Schnier Mária (Radó Dezső munkáinak felhasználásával): A köztünk élő fák** – Főleg általános iskolák számára készített, vonzó, művészi kiállítású ismeretterjesztő füzetünket, amelyhez a Fővárosi Környezetvédelmi Alaptól kaptunk támogatást.
- **Beliczay Erzsébet, Lukács András: Ajánlások Budapestért** (Mit várunk az önkormányzatoktól 2006 és 2010 között?) – A kötet egyebek mellett a röviden ismerteti a zöldterületek helyzetét a fővárosban, és konkrét ajánlásokat fogalmaz meg a teendőkre vonatkozóan.
- **Pál János: A városi terjeszkedés valódi költségei** – A tanulmány Magyarországon elsőként igyekszik számszerűsíteni a városi terjeszkedés tényleges költségeit, beleértve a zöldterületek pusztulásának költségét.
- **Lukács András, Pavics Lázár és mások: Az államháztartás ökoszociális reformjának szükségessége és lehetőségei (Ajánlások a 2004. évi állami költségvetéshez)** – Több, részletesen kidolgozott javaslatot tartalmaz arra vonatkozóan, hogy miként lehetne megóvni a zöldterületeket gazdasági szabályozással.

Budapest, 2006. december 7.

A tanulmány a Fővárosi Kertészeti Szakmai Napok című rendezvény keretében Budapesten 2006. december 7-én a 14. alkalommal tartott, „A főváros közterületeinek növény- és talajvédelme” című konferencia alkalmából készült.